

Una joia arquitectònica desapareguda

La Casa Llorach de Josep Puig i Cadafalch s'ubicava a tocar del CAATEEB

Javier Baladia

La desapareguda casa Isabel Llorach de Puig i Cadafalch, ubicada a l'actual cantonada del carrer Muntaner amb Travessera de Gràcia

Quan se surt per la porta del Col·legi d'Aparelladors de Barcelona (CAATEEB) i es camina unes passes fins al carrer Muntaner es contempla un paisatge radicalment urbà densament conformat per edificis entre mitgeres i gratacels ben compactats. Costa imaginar-se que només unes dècades enrere s'hi hauria vist una cosa ben diferent.

Mirant Muntaner amunt, el que la mirada de l'observador hauria copsat és una grandiosa edificació modernista de fantasioses teulades

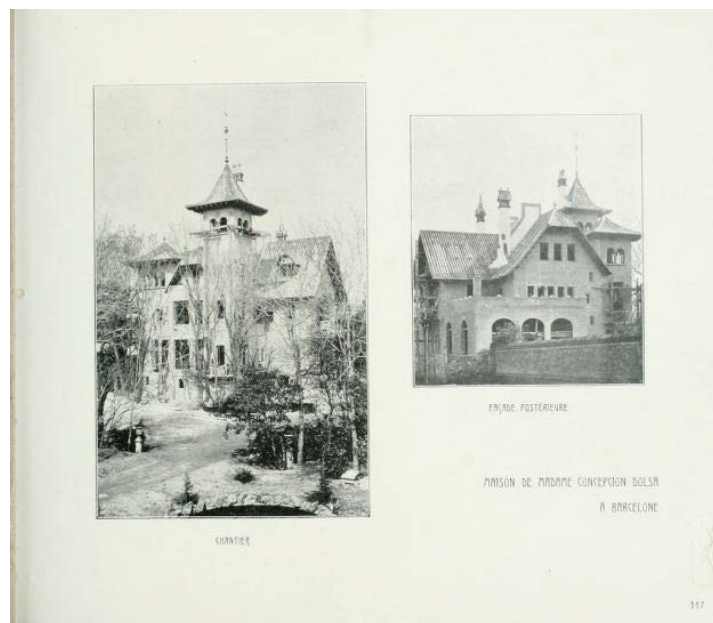
alpines i acolorits esgrafiats que dominava tota aquesta perspectiva del carrer i del barri. Tanta fantasia centreeuropea era obra d'una ment molt inspirada: Josep Puig i Cadafalch. Aquest gran casal ja no existeix. Va ser enderrocat poc abans de la Guerra Civil.

El fons documental del CAATEEB conserva un llibre editat en francès *L'oeuvre de Puig i Cadafalch Architecte, 1896 – 1904* (Parera Editeur Barcelone) en què s'hi van publicar esbossos de les façanes dibuixats

per l'arquitecte, plànols de les diverses plantes i fotografies de la Casa Llorach en plena construcció.

Mentre s'aixecava l'edifici, es va plantar el grandios jardí que tenia com a motiu central un estany d'aigües naturals sempre cristal·lines. Dins la casa també hi havia un brollador d'aigua natural en un estanyol rodejat d'una petita selva, que tancava un extrem del gran hall flanquejat de dotze columnes de marbre pòfir.

El segon pis s'obria en forma de galeria balconada sobre aquest hall.

L'oeuvre de Puig i Cadafalch Architecte 1896 – 1904

Tota aquesta nau central estava coberta per una gran claraboia que anava de punta a punta. Al voltant d'aquesta nau s'hi ordenaven les diferents ales i volums del complex edifici.

La Casa Llorach és probablement l'edificació unifamiliar més gran que Puig i Cadafalch va fer a la ciutat de Barcelona. La va finalitzar l'any 1905 i s'inscriu en l'anomenada "etapa blanca" de l'hiperactiu arquitecte, historiador i polític. Etapa en la que els esclats del modernisme que havia abanderat fins aleshores ja estan més o menys apaivagats per la contenció del noucentisme, més adient als gustos d'una burgesia

que ara vol ser culta, moderna, ordenada i pràctica. En la Casa Llorach fins i tot s'hi apunten ja solucions ben racionalistes.

És el temps en què Barcelona s'emmiralla en el París del Modernisme i ara també en la Viena de la Sezession. La Casa Llorach mostra parets blanques sòbries, però combinades amb materials luxosos, materials nobles, com el marbre pòfir, talment com faria un Adolf Loos a Viena amb el marbre verd cipolí dut des de Grècia per a la LoosHaus.

La coberta de la Casa Llorach és també ben sorprenent, està ocupada per la immensa claraboia d'estructura de ferro i vidre que

configura gran part de l'encavallada. L'arquitecte, però, decideix dissimular-la darrera unes decoracions de caire encara modernista, que busquen donar a la casa un aire romàntic i aristocràtic. Aquestes decoracions podrien recordar-nos les contingudes formes neomedievals, gairebé pairals, de la *Hill House de Mackintosh*.

■ Una vida de novel·la

La casa va ser un encàrrec de Concepció Dolsa, vídua de Llorach. Després de d'un temps de guardar un sentit i rigorós dol per la mort del seu espòs, el Dr. Pau Llorach, la vídua va decidir que era el moment de tornar al món social, i volia fer-ho per la

Fotos: Institut Amatller

porta gran. Havia arribat el moment de mostrar a tothom l'èxit que havia assolit el seu marit en una vida breu però intensa. Una vida novel·lesca escapçada prematurament en el millor moment, quan el negoci de les Aigües medicinals de Rubinat-Llorach, donava moltíssims diners, i s'havia convertit en una empresa multinacional que havia traslladat les oficines centrals a París per poder abastir tots els mercats del món. Per si això fos poc, el Frenopàtic de les Corts, un experiment clínic que el emprendedor doctor havia posat en marxa amb el pare de la Concepció, havia esdevingut un centre de referència internacional en el tractament de les malalties psiquiàtriques.

El lloc escollit per bastir la casa va ser el carrer Muntaner, on s'hi estaven edificant un bon grapat de mansions i palauets en caòtica convivència amb horts, clubs d'esports i alguna fàbrica despistada. Va comprar una gran finca, que s'iniciava a la Travessera de Gràcia i s'estenia fins al carrer de l'Avenir i el carrer Santaló. Amb el temps els Llorach hi van edificar en aquest solar més torres per a la família, totes elles també desaparegudes.

Reunió a la Casa Llorach de la junta del Conferentia Club. D'esquerra a dreta: Carles Soldevila, Nicolau Maria Rubió i Tudurí, Pere Bosch i Gimpera, el Vescomte de Güell. Isabel Llorach i la baronessa de Güell (1930) (Un siglo de Barcelona. Argos)

La casa principal, la de Puig i Cadafalch va tenir una inauguració multitudinària com s'observa en la revista La Il·lustració Catalana que en publicà un grapat de fotos. L'interior també va sortir publicat en un reportatge a la revista Bellaterra. I altres publicacions, com la revista D'Ací d'Allà en mostraren reportatges ben sucosos quan a la casa s'hi feien exposicions i esdeveniments culturals i socials, com concerts, obres de teatre, ballet, òpera... Pels salons de la casa hi van passar Carlos Gardel, Josphine Baker, Maurice Chevalier, Nijinsky, Garcia Lorca, André Mau-

rois, arquitectes com Walter Gropius...

El moment de més lluïment de la casa va arribar en la dècada dels anys vint, quan va ser la llar d'una de les filles de Concepció, la Isabel, que la va convertir en una mena de "Casa Blanca" catalana. Francesc Cambó li encarregà a la Isabel Llorach i Dolsa que presidís el Conferentia Club, institució que tenia per objectiu apropar a Catalunya les personalitats intel·lectuals més destacades del món, i per altra banda, que la societat catalana mostrés als il·lustres visitants la seva millor imatge. Així, la casa es va convertir en l'aparador de l'excel·lència de Barcelona i Catalunya davant el món, i la Isabel feia de perfecta amfitriona.

La casa ha ocupat fins i tot el seu espai en la literatura. En la ficció és la casa d'Hortènsia Portell, una de les protagonistes de la gran novel·la de Barcelona, *Vida privada*, de Josep Maria de Sagarra. Un dels altres personatges que apareix en la narració és Primo de Rivera. Durant la dictadura del general, a la casa s'hi van estrenar obres teatrals de Sagarra, quan l'idioma català estava absolutament prohibit. Curiosament ningú no va gosar aturar cap representació. La Isabel era una dona amb caràcter. Com ho eren els seus amics, molts d'ells artistes de nivell, com Ramon Casas, Santiago

La Il·lustració Catalana - Feminal 1907

Bellaterra

ABRIL

174

LA CASA DE LA
SENYORETA
ISABEL LLORACH

Conjunt de les
sales principals.

Al carrer de Muntaner, en el tros aristocràtic que va de la Diagonal cap amunt, entre les esplèndides cases edificades i que s'hi edifiquen i que el converteixen en una de les vies més distingides de la ciutat nostra, hi ha la casa de la senyoreta Isabel Llorach, de la qual casa — inaugurant les informacions d'aquest caràcter — ens complaïem a reproduir en aquestes pàgines els aspectes més sobresortints. Els amants de les construccions notables la coneixen. Basta amb dir, per explicar aquesta curiositat, que va ésser construïda segons projecte d'un arquitecte tan il·lustre com el senyor Puig i Cadafalch. Anò pel que fa referència a l'aspecte artístic. Quant a l'aspecte social, la casa és, sens dubte, encara més coneguda. Sovint, les crítiques de Societat de la premsa ressenyen actes que es celebren als seus

Detall del hall:
un detall.

El hall

Revista Bellaterra (1924)

Rusiñol o Miquel Utrillo que no només col·laboraven fent els decorats dels escenaris teatrals, sinó que també hi participaven fent d'actors en les representacions.

Una vida cultural i social tan intensa tenia un preu. Exactament tota una fortuna. La Isabel es va arruïnar amb la seva ambició, potser irracional, de voler fer de Barcelona una ciutat cosmopolita i sofisticada que es pogués emmirallar en les grans capitals del món. Necessitada de liquiditat va enderrocar la casa per disposar de la finca com a terreny urbanitzable. L'arquitecte Adolf Florensa va dissenyar el bloc de pisos que ocupà el solar. Isabel s'instal·là en les dues plantes superiors. Florensa va reubicar allà una llar de foc i alguns elements decoratius rescatats de la casa antiga. A l'estreta porteria Isabel li va fer posar a Florensa quatre de les columnes de mabre pòrfir del hall que va dissenyar Puig i Cadafalch. Va voler salvar precisament quatre columnes. Una picada d'ull a aquelles quatre columnes també de Puig i Cadafalch de Montjuïc. Les que el feixisme de Primo de Rivera va fer enderrocar i que des del l'any 2010 tornen a ocupar el seu lloc als peus del Palau Nacional, després de gairebé un segle d'absència. En canvi, les quatre columnes de la Isabel sí que van resistir, tota una altra llarga dictadura feixista, la de Franco. Potser la tasca de la Isabel a la Casa Llorach de Josep Puig i Cadafalch, no va ser del tot en va. ■

L'autor. F. Xavier Baladia és periodista, escriptor, guionista i creatiu. Ha publicat *L'avi Ninus, glòria i crepuscle d'un dandi* (2015) i *Abans que el temps ho esborri* (2004), que es convertí en el documental *Barcelona, abans que el temps ho esborri* (Premi Gaudí 2012).

Muntaner, 263

L'edifici plurifamiliar d'habitatges ubicat al carrer Muntaner 263 que, de manera tan curiosa, conserva en el seu vestíbul les quatre columnes de Puig i Cadafalch, va ser un encàrrec d'Isabel Llorach a l'arquitecte Adolf Florensa. És un edifici entre mitges que sorprèn gratament per l'època en què va ser construït i per la flaira de modernitat que desprèn. Ubicat entremig de dos blocs de retòrica classicista, l'edifici aplica principis d'arquitectura racional i sinceritat constructiva. Adolf Florensa (1914-1968) s'identifica amb una generació d'arquitectes pertanyent a una minoria catalanista, culta i cosmopolita, que havia de lluitar entre l'avantguarda i el retorn

al classicisme promogut per la dictadura de Primo de Rivera i en la qual també hi trobem Ramon Puig Gairalt, Nicolau Maria Rubió i Tudurí, Francesc Folguera o Joan Bergós, entre d'altres. Els edificis de Florensa beuen de les avantguardes americanes dels primers gratacels de Chicago que adaptaren les fórmules clàssiques a l'escala urbana. Va ser un arquitecte amb una enorme erudició històrica, catedràtic de l'Escola d'Arquitectura i director de les restauracions arqueològiques de l'Ajuntament de Barcelona. Un excel·lent arquitecte al qual, tal com va explicar Oriol Bohigas, "li va tocar viure un país i una època especialment dissortats". ■

Carles Cartañá. Director de L'INFORMATIU

Les quatre columnes que romanen en l'estreta porteria del carrer Muntaner, 263, sobre les quals es recolza Xavier Baladia, l'autor de l'reportatge i descendent de la família Llorach